

ROMÂNIA

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII
SECȚIA PENTRU JUDECĂTORI

HOTĂRÂRE nr. 104

din 7 februarie 2012

În ședința din data de 18.10.2011, Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii a aprobat o serie de măsuri în vederea asigurării unei soluționări eficiente și în termene rezonabile a dosarelor mai vechi de 1 an (fond, apel), sens în care s-a dispus efectuarea de verificări directe de către Inspekția Judiciară cu privire la modul de respectare a dispozițiilor legale referitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor mai vechi de 1 an la Judecătoria Brașov, Judecătoria Constanța, Judecătoria Oradea și Judecătoria Zărnești.

Analizând Raportul de control nr. 2643/IJ/2110/SIJ/2011 al Inspekției Judiciare, obiecțiunile și observațiile formulate, Secția pentru judecători reține următoarele:

Ca urmare a măsurilor dispuse de către Secția pentru judecători, Inspekția Judiciară a efectuat un control la Judecătoria Brașov, Judecătoria Constanța, Judecătoria Oradea și Judecătoria Zărnești, fiind analizat modul de respectare a dispozițiilor legale referitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor mai vechi de 1 an, reținându-se următoarele:

La nivelul Judecătoriei Brașov, numărul total al dosarelor mai vechi de un an în funcție de data înregistrării primului act de sesizare în sistemul judiciar, potrivit datelor

statistice prezentate de către conducerea instanței, era, la data de 1 octombrie 2011, de 1237, ceea ce reprezintă un procent de 3,42% din totalul cauzelor aflate pe rolul instanței.

Din cele 1237 de cauze, 912 cauze civile și 44 de cauze penale aveau o vechime cuprinsă între 1 și 3 ani, 194 de cauze civile au o vechime cuprinsă între 3 și 5 ani, 82 de cauze civile și 1 cauză penală aveau o vechime între 5 și 10 ani, iar 4 cauze în materie civilă aveau o vechime de peste 10 ani.

Din cauza desființării unor complete ca urmare a fluctuației de personal judecătoresc, o parte din dosarele vechi au fost preluate de completele actuale la diferite momente.

Ca și cauze obiective care au condus la mărirea duratei de soluționare a dosarelor, au fost reținute următoarele: existența unui număr insuficient de experți, cu precădere în specialitatea topografie; fluctuația de personal; numărul insuficient de judecători; volumul de activitate foarte mare, în constantă creștere; numărul insuficient al sălilor de ședință; intervenirea unor hotărâri de casare/desființare cu trimitere spre rejudecare și suspendarea judecății pentru perioade îndelungate.

Drept cauze subiective de temporizare au fost menționate: modalitatea de încuviințare și administrare a probei cu expertiza tehnică; discutarea, încuviințarea și administrarea probelor în etape; nesanționarea promptă a oricărei conduite a participanților la proces ce conduce la tergiversarea cauzelor și studierea insuficientă a dosarelor.

Pentru diminuarea incidenței în practică a cauzelor de tergiversare, s-au dispus următoarele măsuri:

- degrevarea judecătorilor de atribuțiile ori sarcinile ce exced calității de judecată propriu-zise;
- înregistrarea cererilor de chemare în judecată, cu respectarea dispozițiilor legale referitoare la termenul în cunoștință și stabilirea, prin rezoluție, a efectuării unor demersuri anterioare primului termen de judecată;
- măsuri de soluționare imediată a incidentelor procedurale (cereri de recuzare, incompatibilitate, reexaminare taxă de timbru, etc);
- asigurarea pe cât posibil a stabilității grefierului de ședință;

- evidențierea operativității completelor de judecată cu ocazia ședințelor de bilanț, cu specificarea cașărilor cu rejudecare și a motivelor pentru care au fost dispuse, dar și a aspectelor de practică neunitară;
- asigurarea unui program săptămânal de audiențe;
- asigurarea accesului experților judiciari la arhivele instanței în cadrul unui program separat pentru consultarea elaborată a dosarelor;
- neaprobarea concediilor de odihnă/studii pentru zilele în care judecătorul este programat în ședință;
- organizarea ședințelor pe perioada vacanței judecătorești cu respectarea principiului continuității și judecarea unor cauze cu vechime de peste 1 an, indiferent de obiectul lor;
- reorganizarea ședințelor de judecată, astfel încât să se elimine intrarea în ședință în doi timpi;
- utilizarea, cu acordul instanțelor care funcționează în aceeași clădire, a sălilor de judecată alocate acestora.

În analizarea cauzelor obiective care au condus la prelungirea procedurii de soluționare a dosarelor, au fost învederate următoarele:

1. O primă cauză a reprezentat-o lipsa unui număr suficient de experți judiciari, mai ales în specialitatea topografie, pe parcursul unei perioade îndelungate de timp (de peste 6 ani), în condițiile în care numărul dosarelor înregistrate pe rolul instanței în care se dispune expertiza în specialitatea topografie este în continuă creștere. De altfel, majoritatea dosarelor în care durata procedurii a depășit 5 ani se încadrează în această categorie.

Modalitatea de remediere a acestei cauze de temporizare a procedurilor a constituit-o încercarea desemnării unor experți din cadrul altor birouri locale, măsură ce nu a reprezentat însă un remediu, întrucât experții desemnați nu aveau cunoștințele necesare efectuării lucrărilor.

În multe dintre aceste dosare instanța de judecată a sancționat neîndeplinirea de către experții desemnați a obligației de a depune lucrarea în termenul fixat sau a dispus înlocuirea expertului, fără a fi atins însă rezultatul urmărit - reducerea duratei de efectuare a lucrării din cauza unor aspecte obiective, respectiv: numărul redus de experți

tehnici în specialitatea topografie, numărul foarte mare de lucrări pe care le aveau de efectuat experții și imposibilitatea efectuării rapoartelor de expertiză în termen legal.

La nivelul Judecătoriei și Tribunalului Brașov, au fost organizate întâlniri cu experții judiciari, ocazie cu care au fost analizate și discutate problemele pe care le-au sesizat atât experții cât și instanțele de judecată și apreciază că se impune continuarea organizării acestor întâlniri, cu atât mai mult cu cât activitatea în materia expertizelor judiciare ar trebui să cunoască o îmbunătățire reală după suplimentarea numărului de experți în specialitatea topografie din luna martie 2011.

2. Suspendarea judecății pe perioade îndelungate de timp a constituit o altă cauză de prelungire a duratei de soluționare a cauzelor, fiind înregistrate, la nivelul instanței, un număr de 27 de dosare suspendate pe perioade cuprinse între 6 luni și 7 ani. Dosarele suspendate au fost repuse periodic pe rol pentru verificarea subzistenței motivului de suspendare.

3. Parcurgerea mai multor stadii procesuale ca urmare a casării cu trimitere spre rejudecare, situație reglementată de lege, a condus, în unele cazuri, la mărirea considerabilă a duratei de soluționare a acestor litigii (pe rolul Judecătoriei Brașov există 11 astfel de dosare în care judecarea în mai multe cicluri procesuale a determinat o perioadă de procedură între 5 și 12 ani). Termenele stabilite la înregistrarea cauzelor pentru soluționarea căilor de atac, sau în rejudecare sunt cele utilizate în mod obișnuit, care de multe ori sunt foarte lungi, fără a se ține cont de vechimea cauzei.

4. O altă cauză care a determinat întârzierea în soluționarea dosarelor înregistrate pe rolul Judecătoriei Brașov a constituit-o alocarea insuficientă a resurselor umane, în raport de volumul de activitate aflat în creștere, precum și de fluctuația de personal în cadrul instanței, ce a condus la necesitatea adoptării unor măsuri precum desființarea de complete.

5. Într-unul dintre dosarele civile aflate pe rolul Judecătoriei Brașov, s-a constatat îndeplinirea procedurii de citare a părților domiciliată în străinătate după o perioadă de peste 1 an de la introducerea cererii, iar ulterior, cauza a fost amânată circa 2 ani pentru îndeplinirea aceleiași proceduri. De asemenea, s-a constatat că, uneori, procedura de citare cu inculpații arestați nu a fost îndeplinită din cauza netransferării acestora în timp

util de la un penitenciar la altul sau din cauza dificultăților întâmpinate pentru identificarea domiciliilor actuale ale unor inculpați.

6. Durata procedurii în cauzele mai vechi de 1 an a fost și o consecință a gradului de complexitate ridicat al acestor cauze, ce a necesitat administrarea unui probatoriu amplu (în marea majoritate inclusiv a unei expertize judiciare) sau a implicat un cadru procesual extins și dinamic.

7. Au fost identificate, de asemenea, cauze obiective, respectiv cele imputabile părților, care au condus la prelungirea procedurii de soluționare a dosarelor, precum: formularea cererii reconvenționale după împlinirea termenului de depunere a acestui act procedural, în condițiile în care reclamantul a consimțit la primirea acestuia sau formularea mai multor cereri cu același obiect.

Inspekția Judiciară a evidențiat ca și cauze de temporizare a procedurii, din perspectiva implicării judecătorului în soluționarea dosarelor într-un termen rezonabil, următoarele:

1. Discutarea, încuviințarea și administrarea probelor în etape, atât în cauzele civile, cât și în cauzele penale;

2. Neadaptarea duratei termenelor la motivele de amânare sau acordarea nejustificată a unor termene pentru a se comunica sau a se lua la cunoștință de diferite cereri/înscrieri în cauzele civile ori prin admiterea cererilor de amânare ale inculpaților, celorlalte părți sau avocaților în cauzele penale.

Reducerea termenelor lungi, neadaptate motivului de amânare sau acordate pentru a se lua la cunoștință de diferite cereri sau înscrieri, a fost realizată prin dispunerea unor măsuri în unele dosare, între termenele de judecată, potrivit dispozițiilor art. 93 alin. 3 din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești.

3. Modalitatea de administrare a probei cu expertiza tehnică, prin stabilirea obiectivelor expertizei, fără cenzurarea și punerea lor în discuția părților, cu nerespectarea art. 201 Cod de procedură civilă.

4. Studiarea insuficientă a dosarelor a fost o cauză identificată în practică, ce a determinat măsuri neadaptate situației existente în dosar, cu consecința prelungirii duratei de soluționare (urmare a unor măsuri precum repunerea pe rol, după reținerea în

pronunțare pe fond, repunerea în discuție a unor aspecte ce au mai fost analizate inițial, etc.).

5. Prorogarea punerii în discuție a unor cereri formulate de părți ori de către alți participanți la proces.

6. Au fost evidențiate situații în care nu s-a făcut aplicarea dispozițiilor art. 155¹ și art. 243 alin. 1 pct. 1 Cod procedură civilă, precum și o situație în care nu a fost dispusă anularea cererii timbrate necorespunzător, în conformitate cu dispozițiilor Legii nr.146/1997, privind taxele judiciare de timbru, cu modificările și completările ulterioare.

În urma verificărilor efectuate la Judecătoria Constanța, Inspecția Judiciară a constatat următoarele:

La data efectuării controlului, la Judecătoria Constanța, potrivit evidențelor instanței, se înregistrau un număr de 1637 dosare mai vechi de un an de la data introducerii în sistem, din care 1612 în materie civilă și 25 în materie penală, 491 de dosare fiind repuse pe rol în vederea perimării.

Deși schema de personal a Judecătoriei Constanța cuprinde un număr de 56 posturi de judecători, în perioada ianuarie 2009 – iulie 2011, a fost înregistrat un deficit considerabil de 9 judecători.

Au fost identificate mai multe cauze obiective care au condus la întârzieri în soluționarea dosarelor înregistrate pe rolul Judecătoriei Constanța:

1. Neefectuarea în termen rezonabil a expertizelor, în special a celor topografice, a constituit o problemă generală întâlnită la Judecătoria Constanța, din totalul dosarelor mai vechi de un an existente pe rolul instanței, la secția civilă, ponderea dosarelor în care soluționarea acțiunii implică administrarea probei cu expertiză topografică fiind de 50%.

Potrivit relațiilor comunicate de conducerea instanței, la nivelul Curții de Apel Constanța, o perioadă lungă de timp a existat un număr insuficient de experți topografi, iar în perioada ianuarie 2010 - mai 2011 un singur expert din cadrul Biroului local de expertize a prestat această activitate, însă cu foarte mari întârzieri, din cauza volumului mare de lucru. De altfel, acesta a solicitat să nu i se mai repartizeze lucrări pe o perioadă de aproximativ 3-5 luni, fiind în imposibilitate de a le finaliza pe cele aflate în lucru.

Instanța a numit, în unele cazuri experți din cadrul altor birouri, dar și aceștia au întocmit lucrările cu întârzieri considerabile.

În cursul lunii mai, pe lista experților topografi au fost înscriși 15 experți, fiind astfel rezolvată, de principiu, problema insuficienței acestora, așa încât se preconizează ca numărul dosarelor mai vechi de un an să se micșoreze.

Totuși, instanța s-a confruntat în continuare cu situația în care experții numiți inițial, au efectuat expertiza, iar urmare a obiecțiunilor formulate de părți, instanța a solicitat lămuriri, însă aceștia au întârziat în formularea răspunsului solicitat.

2. Calitatea discutabilă, în unele situații, a expertizelor topografice a condus, de asemenea, la amânarea soluționării cauzelor, fiind necesare completări ale raportului de expertiză și chiar efectuarea unui nou raport de expertiză.

3. Formularea de către părți a unor cereri informale sau incomplete și depunerea unor precizări la termenele ulterioare au reprezentat alte situații de creștere a termenului de soluționare a cauzelor.

4. Neachitarea taxelor de timbru, la termenele stabilite de instanță a determinat, uneori multiple amânări succesive și din cauza comportamentului părților, care achită în căile de atac taxele judiciare datorate, cu consecința trimiterii cauzei instanței de fond, pentru continuarea judecății.

5. Formularea unor cereri succesive de recuzare a constituit o altă cauză de tergiversare a soluționării cauzelor întâlnită în unele dosare.

6. Părțile au solicitat uneori, cu rea-credință, termene pentru încheierea tranzacțiilor judiciare, însă litigiul nu s-a finalizat prin stingerea acestuia pe cale amiabilă, constatându-se însă, ulterior, că intenția reală a părților a fost aceea de a obține un nou termen.

7. Întârzierea nejustificată a soluționării cauzelor a fost uneori și consecința necomunicării în timp util a relațiilor solicitate de instanță altor instituții publice (administrațiile financiare, birourile județene de evidență a populației, birourile de cadastru funciar, autorități locale), fără ca instanța să aplice dispozițiile procedurale pentru sancționarea persoanei vinovate.

8. Suspendarea soluționării cauzelor a reprezentat o cauză obiectivă a prelungirii duratei proceselor, la Judecătoria Constanța, numărul dosarelor în care judecata a fost

suspendată, fiind, la data efectuării verificărilor, de 1056 de cauze, număr care s-a micșorat ulterior. S-a constatat, totodată, că în dosarele mai vechi de un an, înregistrate pe rolul instanței, în foarte multe situații, cauzele au fost suspendate perioade mari de timp, de cele mai multe ori în temeiul art. 244 alin.1 pct. 1 Cod procedură civilă și art. 36 din Legea nr. 85/2006, după care au fost repuse pe rol, din oficiu, pentru a se efectua verificări privind subzistența motivului suspendării sau împlinirea termenului de primare.

9. Lipsa dosarului de fond a condus la temporizarea procedurii de judecată și a fost o cauză care s-a regăsit în situația dosarelor în care s-a dispus suspendarea soluționării cauzei, iar, la repunerea pe rol, dosarul nu s-a găsit de către biroul arhivă al instanței.

10. Durata de soluționare a cauzelor a fost influențată negativ și din cauza dosarelor a căror soluții au fost casate, ca urmare a admiterii căii de atac și a trimiterii spre rejudecare.

S-a constatat că multe dintre dosarele cu o vechime cuprinsă între 5-10 ani, precum și cele 4 dosare cu o vechime de peste 10 ani, se află la al doilea sau chiar al treilea ciclu procesual.

De asemenea, înregistrarea și repartizarea acestor cauze în sistemul informatic, ca urmare a aplicării programului privind volumul optim de muncă cu acordarea primului termen de judecată la 190 zile, a dus la temporizarea procedurii de judecată.

11. O altă cauză care a condus la tergiversarea soluționării cauzelor a fost fluctuația mare de judecători pe parcursul anilor 2009-2010 și a anului 2011, dosarele fiind preluate de către alți judecători.

12. De asemenea, un impact major asupra respectării termenului rezonabil în soluționarea dosarelor, l-a constituit aplicarea programului privind volumul optim de muncă și calitatea activității în instanțe, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr.2119/3.12.2009, în condițiile în care nu au fost suplimentate schemele de personal, respectiv de judecători și grefieri, de către Ministerul Justiției, iar volumul de activitate al instanței a crescut.

13. O situație care a generat întârzieri, în special în soluționarea dosarelor penale, a reprezentat-o și complexitatea probatoriului ce se impune a fi administrat în vederea lămuririi pricinilor sub toate aspectele și aflării adevărului. De asemenea, starea de arest

preventiv a inculpațiilor, a condus la formularea a numeroase cereri privind înlocuirea măsurii, lipsa de apărare, cererile de abținere și de recuzare formulate în cauză, determinând acordarea unor termene și prelungirea duratei procedurilor.

14. În special în cauzele penale a fost identificată o altă cauză ce determină amânări succesive, respectiv cererile repetate ale părților pentru lipsa de apărare.

Au mai fost reținute ca și cauze obiective de tergiversare a dosarelor: procedura incompletă cu părțile în unele cauze, formularea unor cereri repetate de abținere și suspendarea pentru înaintarea dosarului instanței de contencios constituțional în vederea soluționării excepției de neconstituționalitate.

Ca și cauze subiective care au condus la întârzieri în soluționarea dosarelor, au fost reținute următoarele situații:

1. Nerespectarea dispozițiilor legale privind stabilirea și achitarea taxei de timbru, majorarea cuantumului taxei de timbru în funcție de modificarea obiectului cererii introductive sau de valoarea rezultată după efectuarea expertizei ori privind acordarea ajutorului public judiciar;

2. Nerespectarea dispozițiilor art. 156 Cod procedură civilă, care reglementează respectarea dreptului la apărare, în sensul acordării de termene de judecată succesive, nemotivate, pentru lipsă de apărare sau pentru pregătirea apărării;

3. Comunicarea întâmpinării, a cererilor, a precizărilor, a excepțiilor, a notelor de ședință, a concluziilor scrise și a altor înscrisuri, chiar dacă părțile au termen în cunoștință și chiar în unele situații pentru care dispozițiile procedurale nu prevăd obligativitatea comunicării acestora;

4. Administrarea probelor în etape, solicitarea de relații de către instanță la mai multe termene de judecată, urmate de încuviințarea probei cu expertiză, prorogarea asupra probei cu interogatoriu, fără ca instanța să se preocupe în toate situațiile să clarifice încă de la prima zi de înfățișare obiectul și cauza acțiunii sau cadrul procesual, în raport de care să se pună în discuția părților probele ce se vor administra în cauză, cu arătarea în fiecare caz a tezei probatorii și cu admiterea probelor utile, concludente și pertinente;

5. Acordarea mai multor termene de judecată pentru plata onorariului de expert și, implicit, neaplicarea sancțiunilor procedurale pentru plata cu întârziere a acestuia;

6. Modul în care sunt stabilite obiectivele expertizelor. Uneori instanța nu a stabilit obiectivele la care trebuie să răspundă expertul și nu le-a menționat în încheierile de ședință, astfel că părțile au fost cele care au stabilit obiectivele, instanța încuviințând obiectivele comunicate de părți fără a le cenzura, cu consecința îngreunării efectuării raportului de expertiză;

7. Amânările repetate cauzate de neîndeplinirea procedurii de citare a părților, fără ca instanța să analizeze cauzele și să dispună măsurile necesare citării, precum și neaplicarea corespunzătoare a dispozițiilor procedurale pentru sancționarea persoanei vinovate;

8. Neluarea, la primirea dosarului, a tuturor măsurilor necesare în scopul pregătirii judecății;

9. În unele cazuri, la repunerea pe rol a cauzei nu au fost luate, prin rezoluția de repunere a cauzei pe rol, măsurile necesare în scopul efectuării verificărilor privind subzistența cauzei de suspendare, astfel că s-au acordat termene pentru ca arhiva judecătoreiei sau a tribunalului să comunice soluția pronunțată în anumite cauze care au determinat suspendarea;

10. Soluționarea cu întârziere (în 2-3 termene) a cererilor de abținere și recuzare formulate în cadrul dosarelor;

11. Amânarea pronunțării, în mod repetat, urmată, uneori, de repunerea cauzei pe rol;

12. Lipsa de fermitate a judecătorului în dispunerea unor măsuri procedurale în cazul absenței nejustificate a apărătorilor, a inculpaților, a martorilor, nepunerii în executare a mandatelor de aducere, necomunicarea relațiilor solicitate de către instanță;

13. S-a identificat un dosar în care s-a dispus acordarea mai multor termene de judecată pentru împăcarea părților.

Cauzele care au determinat prelungirea nejustificată a duratei proceselor au fost identificate și evidențiate pe categorii, însă, în cele mai multe dosare au fost regăsite mai multe tipuri de cauze care determină tergiversarea soluționării cauzelor.

La Judecătoria Constanța au fost luate o serie de măsuri care să conducă la reducerea numărului de dosare mai vechi de un an, fiind stabilit un plan de măsuri ca urmare a raportului Inspecției Judiciare întocmit în urma controlului efectuat în luna

iunie 2011, care la punctul 7, a prevăzut ca, în cadrul ședințelor de formare profesională organizate în lunile octombrie și noiembrie 2011, să fie abordate teme legate de cauzele de tergiversare a judecății, cu referire la situațiile de amânare, frecvent întâlnite în practică.

S-a evidențiat și implicarea conducerii Tribunalului Constanța, care, în cursul anului 2010, a organizat o întâlnire cu experții judiciari la care a participat și președintele instanței, ocazie cu care au fost discutate și chestiuni care țin de întocmirea rapoartelor de expertiză astfel încât să nu fie generate întârzieri în soluționarea cauzelor.

Referitor la activitatea Judecătoriei Oradea, Inspecția Judiciară a reținut următoarele:

La nivelul Judecătoriei Oradea, numărul total al dosarelor mai vechi de un an în funcție de data înregistrării primului act de sesizare în sistemul judiciar, potrivit datelor statistice era, la data efectuării controlului, de 1276, dintre care 1213 cauze civile și 63 de cauze penale. Din totalul cauzelor mai vechi de 1 an, 965 de dosare aveau o vechime de 1-3 ani, 248 de dosare aveau o vechime de 3-5 ani, 57 de dosare aveau o vechime de 5-10 ani și 5 dosare aveau o vechime de peste 10 ani.

În anii 2009-2010, cele 33 de posturi de judecător prevăzute în schema de personal a Judecătoriei Oradea au fost ocupate parțial, fiind vacante peste 25 % dintre aceste posturi, problemă remediată însă în anul 2011, când, în mod constant, a existat un singur post temporar vacant. În ceea ce privește situația personalului auxiliar de specialitate, fluctuațiile au fost mai reduse, posturile ocupate depășind 90 % din totalul acestora în perioada anterioară lunii noiembrie 2010, dată de la care procentul a fost de 100% până la data efectuării verificărilor.

Din analiza verificărilor efectuate la Judecătoria Oradea cu privire la motivele care au determinat prelungirea judecății în dosarele cu o vechime mai mare de un an, de la data înregistrării în sistem au existat mai multe cauze care influențează durata procedurii, atât neimputabile instanței, cât și imutabile instanței.

Ca principali factori neimputabili instanței care au condus la amânarea soluționării cauzelor, au fost evidențiate:

1. Imposibilitatea aducerii la judecată a inculpaților aflați în stare de arest sau de detenție și a îndeplinirii procedurii de citare cu aceștia, în special în situația în care inculpatul este arestat sau deținut în altă cauză și se află în stare de detenție sau arest în străinătate;

2. Comportamentul părților, martorilor, experților, avocaților, precum: utilizarea de către inculpați sau apărătorii acestora a dispozițiilor art.320¹ Cod procedură penală, referitoare la recunoașterea vinovăției, neprezentarea la judecată a martorilor sau inculpaților în vederea audierii, neasigurarea substituirii avocaților în caz de absență, formularea de către părți a unor cereri incomplete sau folosirea cu rea-credință a drepturilor procesuale și nu potrivit scopului recunoscut de lege, toate în scopul tergiversării judecății;

3. Invocarea unor excepții de neconstituționalitate, urmată de suspendarea cauzei, anterior modificărilor legislative ale Legii nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale și a alin.6 al art.303 Cod procedură penală;

4. Depunerea cu întârziere a rapoartelor de expertiză, în special a celor de expertiză criminalistică în cauzele penale, dar și efectuarea cu mare întârziere sau în mod necorespunzător a lucrărilor dispuse de instanță (în special a expertizelor tehnice judiciare în cauzele civile);

Până în vara anului 2011 experții cu specialitatea topografie din cadrul Biroului Local de Expertize Tehnice judiciare de pe lângă Tribunalul Bihor au fost în număr insuficient și au fost singurii care au efectuat expertize topografice în județul Bihor, iar, din cauza volumului mare de lucru, rapoartele de expertiză au fost depuse cu întârziere chiar și de câțiva ani. În perioada 2008-2010 în cadrul Biroului Local de Expertize Tehnice Judiciare a funcționat un număr de 16 experți tehnici specialitatea topografie, geodezie și cadastru așa cum rezultă din evidențele comunicate de Biroului Local de Expertize Bihor iar începând cu vara anului 2011 funcționează un număr de 32 experți cu specialitatea topografie, geodezie și cadastru.

5. Îndeplinirea cu dificultate a procedurii de citare a părților în cauze cu elemente de extraneitate;

6. Rămânerea cauzelor în nelucrare din cauza suspendării judecății din culpa exclusivă a părților, ori pe temeiuri care nu permit perimarea au constituit alte cauze de amânare a judecății;

Drept cauze de amânare imputabile instanței, au fost evidențiate următoarele:

1. Neaplicarea regulilor care guvernează desfășurarea procesului civil, referitoare la: termenele până la care părțile pot formula cereri, modalitatea de atragere a terților în proces și momentul până la care se poate lărgi cadrul procesual, precum și a dispozițiilor referitoare la încheierea de admitere în principiu;

2. Administrarea probelor în etape, aplicarea defectuoasă a normelor procedurale care prevăd modul în care se administrează probele în procesul penal, nesancționarea atitudinii culpabile a participanților la procedurile judiciare penale și neaplicarea dispozițiilor procedurale civile referitoare la termenele de încuviințare și administrare a probatoriilor și la sancțiunile ce pot interveni pentru încălcarea lor;

3. Modalitatea defectuoasă de administrare în unele situații a probei cu expertiza judiciară, respectiv desemnarea cu întârziere a experților, necenzurarea obiectivelor formulate de către părți și nepunerea lor în discuție, nemotivarea încuviințării probei cu expertiză, a suplimentelor de expertiză sau a unor contraexpertize;

4. Lipsa de fermitate a instanței în aplicarea sancțiunilor pecuniare participanților la procedurile judiciare;

5. Acordarea unor termene nejustificat de lungi în raport cu obiectul cauzei și cu motivele pentru care s-a dispus amânarea judecății;

6. Neglijarea obligației de studiere a dosarului;

7. Aplicarea defectuoasă a normelor procedurale civile referitoare la suspendarea judecății, la repunerea pe rol a dosarelor și a dispozițiilor legale care reglementează circuitul acestora.

8. Neluarea măsurilor pentru repunerea pe rol a cauzelor în care s-a dispus suspendarea judecății, nefiind efectuate verificări periodice cu privire la menținerea cauzei care a determinat suspendarea.

9. Preschimbarea, din oficiu, a primului termen de judecată fixat în urma repartizării aleatorii a cauzelor, în sensul prelungirii acestui termen este o altă cauză de tergiversare a judecății, identificată însă numai în 5 dosare.

10. De asemenea, a fost identificată o situație singulară de amânare a pronunțării, cu repunerea ulterioară pe rol a dosarului pentru atașarea anumitor înscrisuri necesare soluționării cauzei.

11. S-a reținut existența unei alte situații care, fără a avea un caracter generalizat la nivelul instanței, a condus la tergiversarea unor dosare și anume neglijarea obligației de studiere a dosarelor de către președintele completului, ceea ce a condus, spre exemplu, la solicitarea unor documente de la instituții ce nu le dețineau, cu consecința acordării nejustificate a mai multor termene de judecată.

Referitor la Judecătoria Zărnești, Inspecția Judiciară a reținut următoarele:

Pe rolul Judecătoriei Zărnești se aflau, la data efectuării controlului un număr total de 528 dosare mai vechi de 1 an în sistemul judiciar, din care 307 au o vechime cuprinsă între 1 și 3 ani, 160 dosare între 3 și 5 ani, 60 dosare între 5 și 10 ani și 1 dosar cu o vechime mai mare de 10 ani.

Ulterior efectuării controlului și până la momentul întocmirii raportului de control s-a comunicat de către conducerea instanței faptul că din cele 60 de cauze cu o vechime mai mare de 5 ani au mai fost soluționate 11, iar pentru încă două dosare a fost amânată pronunțarea.

Pe rolul aceste instanțe nu s-au înregistrat dosare penale mai vechi de 5 ani, conform situației prezentate existând doar 3 dosare cu o vechime între 3 și 5 ani, din care 2 au fost soluționate în timpul controlului.

S-a putut constata că temporizarea procedurii a fost determinată atât de cauze obiective cât și de unele cauze subiective.

Au fost evidențiate două situații specifice acestei instanțe, constatate cu ocazia controlului efectuat, care reprezintă principalele motive ce au determinat acumularea numărului mare de dosare vechi pe rolul instanței, respectiv: fluctuația de personal și vechimea redusă în funcție a judecătorilor din cadrul Judecătoriei Zărnești, dar și administrarea probei cu expertiză tehnică, în special topografică.

S-a apreciat că este necesar să existe o stabilitate a judecătorilor în cadrul Judecătoriei Zărnești prin evitarea transferurilor, delegărilor, detașărilor, precum și prin

adoptarea unor soluții legislative cum ar fi de pildă modificarea dispozițiilor legale referitoare la vechimea necesară promovării la tribunal.

În urma analizării dosarelor vechi, Secția a putut constata că în aproape toate cauzele (un singur dosar analizat are ca motiv al întârzierii în soluționare altă cauză, respectiv procedura cu străinătatea) a fost încuviințată proba cu expertiză tehnică, lipsa efectuării acesteia, sau efectuarea defectuoasă a acesteia reprezentând motivele de acordare a numeroase termene de judecată cu consecința tergiversării soluționării cauzelor.

S-a constatat că, în aceste dosare, judecătorii au luat măsura sancționării experților desemnați pentru neîndeplinirea obligației de a depune lucrarea în termenul fixat, aplicând în acest sens amenzi judiciare conform Codului de procedură civilă.

Principalele motive invocate de experți cu ocazia formulării cererilor de reexaminare, ca fiind determinante la depunerea rapoartelor de expertiză după perioade însemnate de timp au fost: numărul extrem de redus de experți tehnici în specialitatea topografie; numărul mare de numiri care fac imposibilă efectuarea rapoartelor de expertiză în termenul stabilit de instanță; neplata onorariilor de expert; fixarea unor avansuri ale onorariilor derizorii în raport cu cheltuielile; imposibilitatea practică de efectuare a măsurătorilor în perioada anotimpului rece, având în vedere zona de munte în care, de regulă, sunt situate terenurile supuse expertizării; accesul dificil la sursele originale de informare (documente, planuri, hărți).

Existența unui număr mic de experți (7 experți topografi din anul 2005) raportat la numărul mare de cauze în care se dispune efectuarea expertizei a făcut ca fiecare dintre experți să aibă în lucru, în permanență, un număr foarte mare de lucrări, fapt care s-a repercutat asupra duratei de efectuare a acestor lucrări, asupra calității acestora, fiind frecvente situațiile în care instanța de judecată a considerat că expertiza efectuată nu este lămuritoare, este incompletă ori chiar lovită de nulitate și chiar situații când au fost încuviințate mai multe rânduri de obiecțiuni formulate la raportul de expertiză din cauza comunicării de către experți a unor răspunsuri la obiecțiuni incomplete sau neclare.

Începând cu luna martie 2011 au mai fost autorizați de către Ministerul Justiției 16 experți topografi, acest fapt fiind de natură a rezolva pe viitor situația menționată.

Potrivit celor declarate de conducerea Tribunalului Braşov, în scopul eficientizării activităţii Biroului local de expertize, în ultima perioadă, la nivelul Tribunalului Braşov şi Judecătoriei Zărneşti au fost organizate întâlniri cu experţi judiciari, ocazie cu care au fost analizate şi discutate problemele pe care le-au sesizat atât experţi cât şi instanţele de judecată.

Inspekţia Judiciară a constatat că măsura sancţionării experţilor s-a dovedit a fi ineficientă, neavând ca rezultat reducerea duratei în care se efectuau aceste lucrări. De altfel, nici măsura înlocuirii experţilor nu s-a dovedit a fi mai eficientă, înlocuirea realizându-se cu experţi care aveau acelaşi grad de încărcare şi acelaşi mod de a-şi exercita atribuţiile.

Ca şi cauze obiective ce au condus la temporizarea soluţionării dosarelor, au fost reţinute:

1. Efectuarea cu întârziere a expertizelor tehnice, îndeosebi în specialitatea topografie, întocmirea de către experţi a unor lucrări necorespunzătoare sau lipsa expertizei medico-legale, lipsa expertizei financiar-contabile în cauzele penale;

Având în vedere problemele identificate la administrarea probei cu expertiză tehnică judiciară, s-a apreciat că se impune o mai strictă aplicare a dispoziţiilor art. 201 din Codul de procedură civilă care reglementează încuviinţarea şi administrarea expertizei; stabilirea clară, prin încheierea de şedinţă, a obiectivelor expertizei; analizarea şi cenzurarea obiecţiunilor formulate de părţi la rapoartele de expertiză, cu identificarea aspectelor nelămurite de expert şi a arătării motivelor pentru care se impune întregirea expertizei, precum şi aplicarea sancţiunilor procedurale participanţilor la procedura judiciară, atunci când acest lucru se impune.

2. Suspendarea judecăţii;

3. Atitudinea procesuală a justiţiabililor, avocaţilor şi altor participanţi la procedura judiciară, lipsa de apărare a inculpaţilor în cauzele penale;

În cauzele analizate Inspekţia Judiciară a constatat că părţile, apărătorii acestora, ori alţi participanţi la procedura judiciară nu s-au conformat măsurilor dispuse de către instanţă, ori au formulat cereri informale, precizări la acţiune, de asemenea informale, şi completări la acţiune, iar prin aceasta au determinat întârzierea soluţionării cauzelor respective. S-a mai constatat că apărătorii părţilor au solicitat termen pentru a studia

raportul de expertiză, chiar dacă acesta se afla deja la dosarul cauzei, ori pentru a depune, în scris, obiecțiunile la acesta.

4. Lipsa de procedură cu părțile în dosare cu elemente de extraneitate;

Specificul efectuării procedurilor de citare a părților domiciliat în străinătate a fost de natură a amâna soluționarea cauzei, uneori fiind necesară și obținerea de înregistrări de la o instituție din străinătate prin intermediul unei comisii rogatorii.

5. Suspendarea cauzelor în vederea soluționării excepțiilor de neconstituționalitate invocate de părți, anterior modificării Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale;

6. Extinderea cadrului procesual, transmiterea calității procesuale;

În acest sens au fost identificate mai multe situații când acțiunea a fost însușită și preluată de moștenitorii reclamantului decedat în cursul procesului, ori la cererea reclamantului au fost introduși în cauză moștenitorii pârâtului decedat, ceea ce a afectat soluționarea cu celeritate a cauzei, fiind necesară acordarea unor termene în vederea indicării moștenitorilor, pentru lipsa de procedură cu părțile nou introduse în cauză sau pentru precizarea domiciliului acestora în vederea citării lor etc.

7. Parcurgerea mai multor stadii procesuale ca urmare a casării cu trimitere spre rejudecare, cu reluarea, de regulă, a administrării probatoriului, fapt care a presupus acordarea altor termene de judecată.

Drept cauze subiective care au condus la prelungirea duratei soluționării litigiilor au fost evidențiate:

1. Nestabilirea clară a obiectivelor expertizei tehnice, încuviințarea fără o cenzură riguroasă a obiecțiunilor formulate de părți și lipsa indicării motivelor pentru care se dispune completarea expertizei;

2. Acordarea unor termene nejustificat de lungi pentru ca părțile să ia cunoștință de conținutul raportului de expertiză sau de răspunsul expertului la obiecțiunile formulate;

Secția constată că, la solicitarea apărătorilor părților, au fost acordate termene foarte lungi în vederea studierii raportului de expertiză, deși acesta era uneori la dosar, fiind necesară o analiză mai riguroasă analiză a temeiniciei cererii de amânare, în special

în situația în care raportul de expertiză a fost depus la dosar cu respectarea termenului legal.

3. Discutarea și administrarea probatoriului în etape, atât în cauzele civile cât și în cele penale;

Inspekția Judiciară a apreciat că se impune o mai atentă, strictă și motivată aplicare a dispozițiilor prevăzute de art. 167 și următoarele din Codul de procedură civilă, cu privire atât la motivarea încheierii prin care sunt încuviințate probele în sensul arătării faptelor ce vor trebui dovedite, cât și cu privire la administrarea propriu-zisă a probelor.

4. Studiarea insuficientă a dosarelor;

Schema incompletă de judecatori în anumite perioade de timp, fluctuația de judecatori, lipsa de continuitate a judecătorilor în instrumentarea dosarelor și de experiență a acestora, vechimea și complexitatea cauzelor și numărul mare al dosarelor vechi aflate pe rolul fiecărui complet de judecată au redus considerabil timpul acordat pentru studierea dosarelor punând judecătorii deseori în imposibilitatea studierii ședințelor de judecată în profunzime.

Sub acest aspect Inspekția a reținut faptul că în perioada controlului și după discuțiile purtate cu inspectorii judiciari, judecătorii au întocmit fișe pentru toate dosarele mai vechi de 5 ani aflate pe rolul instanței, fapt de natură a facilita studiul dosarelor mai vechi și de a crea premisele pentru luarea unor măsuri în conformitate cu dispozițiile procedurale.

5. Repunerea pe rol a dosarelor, ca urmare a constatării că nu s-au administrat toate probele necesare aflării adevărului;

Deși dispozițiile art. 151 din Codul de procedură civilă prevăd posibilitatea ca pricina să poată fi repusă pe rol dacă instanța găsește necesar noi lămuriri, Inspekția a considerat că astfel de situații ar trebui să intervină cu titlu de excepție.

6. Neaplicarea dispozițiilor procedurale de sancționare a persoanelor vinovate de tergiversarea soluționării cauzelor;

Verificarea prin sondaj a dosarelor a relevat faptul că există o oarecare reticență a judecătorilor în a aplica măsuri sancționatorii părților care se fac vinovate de temporizarea procedurii.

În urma comunicării raportului efectuat de către Inspekția Judiciară, Judecătoria Oradea a formulat mai multe obiecțiuni, după cum urmează:

1. faptul că încheierea de admitere în principiu nu este obligatorie, iar judecătorului nu îi este imputabilă nepronunțarea acesteia într-un dosar de partaj, cu atât mai mult cu cât, și în practica judiciară constantă a Tribunalului Bihor și a Curții de Apel Oradea s-a decis că nu este indicată pronunțarea unei astfel de încheieri, pentru că leagă judecătorul cauzei;
2. dispozițiile procedurale nu prescriu o ordine a administrării probelor, această apreciere aparținând exclusiv judecătorului investit cu soluționarea cauzei, care este singurul abilitat de lege să stabilească probele ce urmează a se administra și ordinea administrării lor;
3. în cazul în care partea se obligă să aducă un martor, nu este oportună decăderea din probă a părții, ci aducerea martorului cu mandat, practica judiciară constantă a Tribunalului Bihor și Curții de Apel Oradea fiind în sensul casării cu trimitere spre rejudecare în situația respingerii unor probe de către judecătorul fondului;
4. nu este corect a se stabili prin raportul Inspekției Judiciare că tergiversarea unui dosar s-ar datora culpei judecătorului, în contextul în care, în baza principiului disponibilității și a intereselor private deduse judecății, doar părțile litigante pot aprecia și reclama tergiversarea nejustificată a dosarelor respective;
5. aplicarea unor amenzi repetate și/sau mari experților ar fi putut determina părăsirea Corpului Experților Judiciari de către aceștia, pentru că în trecut experți topografi au protestat, iar reproșul că s-au acordat amenzi mici, în condițiile în care acestea erau în cuantumul legal, reprezintă o ingerință în activitatea de judecată;
6. schimbările titularilor de complet se pot face în condiții excepționale, conform art. 22 lit. d din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești;
7. la fila 144 din raport s-a strecurat o eroare materială în legătură cu dosarul nr.6936/271/2008, care a fost soluționat la primul termen de judecată, deși în raport apare ca nesoluționat;
8. în fine, se consideră de către judecătorii Secției civile că, prin constatările din raport împotriva cărora s-au făcut obiecțiunile mai sus prezentate, li s-au încălcat

independența, în condițiile în care inspectorii au stabilit prejudicii procesuale, fără ca părțile direct interesate să fi reclamat astfel de prejudicii.

Inspekția Judiciară a răspuns la obiecțiunile Judecătoriei Oradea, după cum urmează.

1. - în raport de procedura prevăzută în Capitolul VII¹ din Codul de procedură civilă, aplicabilă în judecarea oricărei cereri de împărțeală, pronunțarea unei încheieri de admitere în principiu este obligatorie, cu atât mai mult cu cât prevederile art. 673⁵ și 673⁶ din același capitol conțin dispoziții imperative (va stabili bunurile, va da o încheiere), iar nu facultative (poate stabili, poate da).

2. - s-a avut în vedere administrarea probelor într-o altă ordine decât cea firească exclusiv în procesele având ca obiect împărțeala judiciară, în cazul cărora sunt aplicabile dispozițiile art. 673³ Cod procedură civilă.

3. - dispozițiile art. 186 și 170 Cod procedură civilă justifică oportunitatea decăderii părții din probă, iar referirile la practica judiciară constantă a instanțelor superioare nu au fost concretizate prin indicarea vreunui număr de dosar. Mai mult, dosarele în care Inspekția Judiciară a identificat astfel de probleme privesc judecata cauzei în primă instanță, în primul ciclu procesual, iar nu în rejudecare.

4. - principiul disponibilității procesului civil nu are nicio legătură cu dreptul părții de a sesiza Inspekția Judiciară dacă avem în vedere că principiul disponibilității privește o procedură judiciară, în timp ce dreptul de a sesiza Inspekția Judiciară decurge din dreptul de petiționare și privește o procedură administrativă.

5. - s-a precizat că nu s-a reproșat judecătorilor quantumul amenzilor aplicate, ci faptul că dispozițiile art. 108¹ Cod procedură civilă nu sunt aplicate atunci când se impune aplicarea acestora, posibilitatea apariției unui protest neconstituind o cauză de exonerare a judecătorului de obligația de a aplica dispozițiile procedurale.

6. - s-a arătat că referirea la nerespectarea dispozițiilor art. 22 lit. d din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești a vizat schimbarea componenței completelor, respectiv constituirea și, mai ales, desființarea completelor de judecată prin hotărârea adunării generale a judecătorilor secției civile, organ colegial care nu este reglementat prin legile privind organizarea justiției.

7. - cu privire la eroarea materială invocată în obiecțiuni, Inspecția a precizat că o astfel de eroare nu există, deoarece dosarul pe care îl indică judecătorii secției civile a Judecătoriei Oradea a fost înregistrat pe rolul acestei instanțe în anul 2007, iar nu în anul 2008, aflându-se încă pe rol, constatările cu privire la acest dosar regăsindu-se la pagina 149 din raport, iar nu la pagina 144, așa cum în mod eronat se arată în obiecțiuni.

8. - verificările au fost dispuse prin Hotărârea nr.787/18.10.2011 a Secției pentru judecatori a Consiliului Superior al Magistraturii și s-au efectuat conform hotărârii Secției și în limitele prescrise de art.46 alin.2 din Legea nr.304/2004, republicată și modificată.

Principiul independenței judecătorului, consacrat de art.124 alin.3 din Constituția României, nu este instituit ca un privilegiu care să permită judecătorului nesocotirea dispozițiilor procedurale, acesta nefiind independent în nici un caz față de legea pe care are obligația de a o aplica.

Domnul judecător Cristi Danileț a formulat, în scris, observații la raportul Inspecției Judiciare.

Analizând cu prioritate obiecțiunile și observațiile formulate, Secția pentru judecatori reține următoarele:

Inspecția Judiciară nu poate face interpretări de principiu cu valoare obligatorie a textelor de lege fără a se substitui, astfel, instanțelor de judecată.

1.În materie de partaj, reținerea potrivit căreia încheierea de admitere în principiu este obligatorie, este inexactă.

Potrivit art. 673⁶ alin. (1) Cod procedură civilă: „Dacă pentru formarea loturilor sunt necesare operații de măsurătoare, evaluare și altele asemenea, pentru care instanța nu are date suficiente, ea va da o încheiere prin care va stabili elementele arătate la art. 673⁵ alin. (1), întocmind în mod corespunzător minuta prevăzută de art. 258. Prin aceeași încheiere instanța va dispune efectuarea unei expertize pentru formarea loturilor.”

Din cuprinsul acestor dispoziții legale rezultă caracterul facultativ al încheierii de admitere în principiu, pronunțarea unei astfel de încheieri fiind necesară numai în anumite cauze complexe, aplicarea textului fiind circumscrisă particularităților litigiului

pendinte și îndeplinirii condițiilor enunțative din text, fără a putea fi extinsă cu caracter general și obligatoriu.

Prin urmare, Secția reține că pronunțarea unei încheieri de admitere în principiu este necesară numai în cauzele complexe sub aspectul determinării masei de împărțit, a calității de copărtași a părților sau al întinderii drepturilor cuvenite fiecăruia, însă această încheiere poate lipsi în cauzele simple, chiar dacă sunt necesare operațiuni de evaluare și măsurare.

De altfel, potrivit art. 673⁵ Cod procedură civilă, stabilirea bunurilor supuse împărțelii, a calității de coproprietar, a cotei-parte ce se cuvine fiecăruia, a creanțelor născute din starea de proprietate comună pe care coproprietarii le au unii față de alții și a datoriilor și creanțelor comoștenitorilor față de defunct, precum și a sarcinilor moștenirii, în cazul partajului succesoral, printr-o încheiere de admitere în principiu, presupun situația în care părțile nu se învoiesc. Per a contrario, în cazul în care părțile se înțeleg asupra aspectelor menționate, nu mai este necesar ca instanța să pronunțe o încheiere de admitere în principiu.

În consecință, prevederile legale în discuție au caracter dispozitiv și nu imperativ.

2. Reținerile din raportul Inspecției Judiciare vizând ordinea administrării probelor exced cadrulul juridic existent.

Potrivit dispozițiilor art. 321 alin. (3) Cod procedură penală: ”Instanța poate dispune unele schimbări ale ordinii, când aceasta este necesar pentru buna desfășurare a cercetării judecătorești. Când inculpatul este prezent, schimbarea ordinii nu poate fi dispusă decât după ascultarea acestuia.”, iar, în conformitate cu dispozițiile art. 168 alin. (2) Cod procedură civilă: Administrarea dovezilor se face în ordinea statornicită de instanță.”.

De asemenea, deși Inspecția Judiciară a învederat că a formulat critici doar în ceea ce privește nerespectarea ordinii statuate de art. 673³ Cod procedură civilă, Secția pentru judecători reține că, pe de o parte în cuprinsul raportului întocmit, Inspecția Judiciară a menționat, drept cauză imputabilă instanței administrarea probelor în etape și cu nerespectarea/aplicarea defectuoasă a normelor procedurale privind probatoriul atât în cauzele penale, cât și în cauzele civile, iar, pe de altă parte, cauzele civile exemplificate nu au avut ca obiect doar împărțeala judiciară.

Secția reține că dispozițiile art. 673³ Cod procedură civilă condiționează posibilitatea instanței de a cere declarații părților de prezența lor, fără ca această normă specială să stabilească o ordine a administrării probatoriului în cauzele având ca obiect împărțeala judiciară sau să înlăture aplicabilitatea normei generale mai-sus indicate. De altfel, dacă părțile lipsesc se pot lua în considerare declarațiile scrise ale acestora.

Prin urmare, Secția apreciază că, potrivit normelor procedurale, nu se poate impune completului de judecată respectarea unei anumite ordini în administrarea probelor din dosare, în afara dispozițiilor legale citate.

3. Referitor la oportunitatea sau inoportunitatea decăderii din probă a părții care nu a adus la termen martorul pe care se obligase să îl aducă, Secția reține următoarele:

Dispozițiile art. 186 alin. (1) Cod procedură civilă prevăd:

„(1) Când instanța a încuviințat dovada cu martori, ea va dispune ascultarea acelor care au fost propuși prin cerere și întâmpinare.

(2) În cazurile prevăzute de art. 138 pct. 2 și 4, lista martorilor se va depune, sub pedeapsa decăderii, în termen de 5 zile de la încuviințare.

(3) Înlocuirea martorilor nu se va încuviința decât în caz de moarte, dispariție sau motive bine întemeiate, în care caz, lista se va depune în termenul și sub pedeapsa mai sus-arătate.

(4) Decăderea din dovada cu martori pentru neîndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 170 se acoperă dacă aceștia se înfățișează la termenul fixat pentru ascultarea lor.”

Potrivit art. 188 Cod procedură civilă:

„(1) Împotriva martorului care lipsește la prima citare, instanța poate emite mandat de aducere.

(2) În pricinile urgente, se poate dispune aducerea martorilor cu mandat chiar la primul termen.

(3) Dacă, după mandatul de aducere, martorul nu se înfățișează, instanța va putea păși la judecată. (...)”

Secția pentru judecatori reține că dispozițiile menționate prevăd citarea martorilor în vederea audierii la adresa indicată de parte, astfel că decăderea unei părți din proba testimonială pe motiv că martorul, pe care partea s-a obligat să îl aducă în instanță, nu a fost prezent la termen nu are nici un temei în prevederile legale.

Totodată, aducerea martorilor cu mandat se poate dispune la primul termen în pricinile urgente sau împotriva martorului care lipsește la prima citare, însă nu se poate dispune împotriva martorului care lipsește fără a fi citat, nefiind adus de către partea care s-a obligat să îl aducă.

Prin urmare, sancțiunea decăderii intervine, potrivit dispozițiilor citate, în situația nedeunerii în termen a listei martorilor încuviințați potrivit art. 138 pct. 2 și 4 Cod procedură civilă sau a listei în caz de înlocuire a martorilor, iar o altă sancțiune constând în „pășirea la judecată” intervine în cazul neprezentării martorului pentru care s-a emis mandat de aducere, potrivit art. 188 Cod procedură civilă.

Fără a avea legătură cu aspectul analizat, dispozițiile art. 186 alin. (4) și 170 Cod procedură civilă, indicate de către Inspekția Judiciară în răspunsul la obiecțiuni, presupun acoperirea sancțiunii decăderii din probă a părții care nu a depus suma stabilită de instanță pentru drumul și despăgubirea martorilor în cazul prezentării martorului la termen.

4. Față de neaplicarea regulilor care guvernează desfășurarea procesului civil referitoare la termenele până la care părțile pot formula cereri și momentul până la care se poate lărgi cadrul procesual, Secția reține:

Potrivit dispozițiilor art. 135 Cod procedură civilă: „Cererea reconvențională și introducerea unei alte persoane în judecată, care nu se vor fi făcut înăuntrul termenului prevăzut de lege, se vor judeca deosebit, afară de cazul când amândouă părțile consimt să se judece împreună.”

Sancțiunea nedeunerii în termenul legal a cererii reconvenționale sau a cererii de extindere a cadrului procesual o reprezintă, prin urmare judecarea separată, însă doar în situația în care nu există acordul părții adverse pentru judecarea împreună, astfel că Secția reține că principiul disponibilității care guvernează judecata în materie civilă conduce la acoperirea nulităților relative neinvocate de părți pe parcursul judecății.

5. Cu privire la interpretarea dispozițiilor art. 108¹ Cod procedură civilă sub aspectul obligativității lor, Secția constată:

Prevederile art. 108¹ Cod procedură civilă: „Dacă legea nu prevede altfel, instanța, potrivit dispozițiilor prezentului articol, va putea sancționa următoarele fapte săvârșite în legătură cu procesul (...)” au un caracter facultativ.

Aceste dispoziții reprezintă un mijloc juridic menit să asigure, dacă este necesar față de împrejurările concrete ale cauzei, un comportament adecvat al participanților în cadrul procedurilor judiciare, soluționarea cu celeritate a litigiului sau ordinea și solemnitatea ședinței.

Prin urmare, în îndeplinirea atribuțiilor legale, Inspekția Judiciară poate face constatări exclusiv cu privire la neaplicarea textului în cazuri în care circumstanțele concrete ale speței impuneau acest lucru, fără însă a le atribui o valoare de principiu, obligatorie pentru judecător.

6.În ceea ce privește posibilitatea schimbării titularilor de complet, în condiții excepționale, conform art. 22 lit. d) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, Secția pentru judecători reține că, potrivit art.22 lit. d) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, una dintre atribuțiile Colegiului de conducere o reprezintă aprobarea, în mod excepțional, a schimbării membrilor completelor de judecată, în cazurile în care, din motive obiective, se impune aceasta.

Având în vedere aceste norme, Secția apreciază că situația schimbării componenței completelor și, mai ales, situația desființării completelor de judecată doar prin hotărârea colegiului de conducere se circumscriu noțiunii de „situații excepționale” prevăzută de art. 22 lit. d din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești.

7. Secția reține că dosarul nr.6936/271/2008, indicat în cuprinsul raportului Inspekției Judiciare, a fost soluționat la data de 28.10.2008, conform datelor existente la nivelul Biroului de statistică.

8. Referitor la susținerile privind încălcarea independenței judecătorilor Secției civile a Judecătoriei Oradea prin stabilirea unor prejudicii procesuale fără ca părțile direct interesate să fi reclamat astfel de prejudicii, Secția reține că verificările au fost dispuse printr-o hotărâre a Secției pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii și s-au efectuat în limitele prescrise de art.46 alin.2 din Legea nr.304/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

În cuprinsul acestor verificări, instanța, în îndeplinirea obiectivelor stabilite prin hotărârea Secției, a analizat în cazul fiecărui dosar identificat, motivele care au condus la temporizarea procedurilor judiciare.

9. Secția apreciază că este reținerea expresiei „cauze subiective” este mai potrivită comparativ cu cea de „cauze imputabile instanței”.

Sintagma „cauze subiective” reprezintă o noțiune mai largă, ce cuprinde și situațiile în care temporizarea soluționării unei pricini este consecința comportamentului altor persoane decât membrii completului de judecată ori a altor împrejurări, care nu ar putea fi cuprinse nici în expresia „cauze obiective” și nici în cea de „cauze imputabile instanței”.

În consecință o parte dintre motivele menționate de către Inspekția Judiciară subsumate secțiunii „cauze imputabile instanței” nu ar fi trebuit încadrate în această categorie, dar se puteau circumscrie sintagmei „cauze subiective”.

10. Secția consideră justificată observația celor doi membrii menționați ai Consiliului Superior al Magistraturii privind *anonimizarea numelor judecătorilor* din raportul Inspekției ce va fi dat publicității, având în vedere faptul că obiectivul Inspekției Judiciare cu prilejul verificărilor efectuate la cele patru instanțe, stabilit prin Hotărârea nr. 787/2011 a Secției pentru judecători, a fost efectuarea de verificări cu privire la situația dosarelor mai vechi de un an de la data înregistrării în sistemul judiciar la Judecătoria Constanța, Judecătoria Oradea, Judecătoria Brașov și Judecătoria Zărnești. Astfel, s-a urmărit identificarea cauzelor care au condus la tergiversarea soluționării litigiilor, cu precizarea acestora în fiecare litigiu în parte.

Scopul controlului a fost tocmai determinarea modalităților optime de înlăturare a cauzelor de temporizare a judecății, în vederea reducerii considerabile a procedurilor, numele magistratului care soluționează fiecare litigiu nefiind relevant.

În cazul în care, cu ocazia efectuării verificărilor la o instanță, ar fi constatate indicii cu privire la săvârșirea unei abateri disciplinare de către un magistrat, Inspekția Judiciară are posibilitatea sesizării din oficiu, urmând a fi efectuată o cercetare disciplinară.

Față de cele reținute în analiza fiecărei obiecțiuni și observații și în limitele motivării expuse în considerentele prezentei hotărâri, Secția pentru judecători va aproba Raportul Inspekției Judiciare nr. 2643/IJ/2110/SIJ/2011 privind identificarea cauzelor mai vechi de 1 an de la data înregistrării în sistem și a motivelor de tergiversare la Judecătoriile Brașov, Constanța, Oradea și Zărnești, cu însușirea obiecțiunilor 1-5 și 7 ale

Judecătoriei Oradea și a observațiilor referitoare la anonimizarea numelor judecătorilor și utilizarea sintagmei „cauze subiective” în raportul Inspecției, urmând a înlătura obiecțiunile numărul 6, referitoare la posibilitatea schimbării titularilor de complet și numărul 8, referitoare la încălcarea independenței judecătorilor.

Totodată, Secția pentru judecatori va admite parțial propunerile formulate de Inspecția Judiciară pentru diminuarea perioadelor de soluționare a cauzelor, în limitele considerentelor dezvoltate mai sus.

În consecință, în temeiul dispozițiilor art. 41 lit. g) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, raportate la dispozițiile art. 45¹ alin. (3) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Superior al Magistraturii, aprobat prin Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 326/2005, cu modificările și completările ulterioare, prin vot direct și secret, cu unanimitatea, respectiv majoritatea voturilor membrilor prezenți;

SECȚIA PENTRU JUDECĂTORI A CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII

HOTĂRĂȘTE

Art.1 – Aprobă Raportul Inspecției Judiciare nr.2643/IJ/2110/SIJ/2011 privind identificarea cauzelor mai vechi de 1 an de la data înregistrării în sistem și a motivelor de tergiversare la Judecătoriile Brașov, Constanța, Oradea și Zărnești, cu însușirea parțială a obiecțiunilor formulate de către Judecătoria Oradea, după cum urmează:

1) principiul disponibilității care guvernează judecata în materie civilă conduce la acoperirea nulităților relative neinvocate de către părți pe parcursul judecății;

2) în conformitate cu dispozițiile art. 108¹-108³ din Codul de procedură civilă, aplicarea sancțiunii amenzii judiciare este facultativă, fiind lăsată la aprecierea judecătorului cauzei;

3) schimbările titularilor de complet se pot face în condiții excepționale, conform art.22 lit. d) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești;

4) din datele existente la nivelul Biroului de statistică rezultă că dosarul nr. 6936/271/2008 a fost soluționat la data de 28.10.2008.

Art.2 – Pronunțarea unei încheieri de admitere în principiu nu este obligatorie în orice dosar de partaj, aplicarea textului legal fiind circumscrisă particularităților litigiului pendinte.

Art.3 – Reținerile din raportul Inspecției Judiciare vizând ordinea administrării probelor exced cadrului juridic existent.

Art.4 – Comunicarea raportului de control către conducerile Curților de Apel Brașov, Constanța și Oradea, Tribunalurilor Brașov, Constanța și Bihor și Judecătoriilor Brașov, Constanța, Oradea și Zărnești, în vederea aducerii la cunoștință și a luării măsurilor corespunzătoare.

Art.5 – Întocmirea de către conducerile instanțelor ierarhic superioare instanțelor verificate, a unui calendar în vederea monitorizării aducerii la îndeplinire a măsurilor dispuse pentru înlăturarea deficiențelor constatate de către Inspecția Judiciară, astfel cum acestea au fost însușite de către Secția pentru judecătoria, precum și comunicarea periodică către Consiliul Superior al Magistraturii, a stadiului remedierii deficiențelor constatate.

Art.6 – Efectuarea unui control la Judecătoria Oradea referitor la verificarea eficienței manageriale și a modului de îndeplinire a atribuțiilor ce decurg din legi și regulamente pentru asigurarea bunei funcționări a instanței, a calității corespunzătoare a serviciului, de către judecătorii cu funcții de conducere din cadrul Judecătoriei Oradea.

Art.7 – Organizarea la nivel descentralizat, de către Curțile de Apel Constanța, Brașov și Oradea, în cadrul programului de formare profesională continuă descentralizată precum și a întâlnirilor trimestriale, a unor forme de pregătire privind: cooperarea judiciară internațională în materie penală (Oradea) și modul de aplicare a dispozițiilor procedurale cu privire la: respectarea principiului contradictorialității, încuviințarea și administrarea probelor, în special a expertizei topografice, modificarea, precizarea și completarea cererilor, precum și a celorlalte dispoziții legale în a căror aplicare s-au constatat deficiențe ce au determinat temporizarea procedurii la instanțele verificate.

Art.8 – În vederea funcționării unui sistem eficient care să asigure circuitul diferitelor înscrisuri depuse la dosarele instanței, între termenele de judecată, astfel încât, în termen util judecătorul cauzei să poată dispune anumite măsuri în legătură cu

respectivele înscrisuri (cereri precizatoare, reconvenționale, cereri de intervenție, rapoarte de expertize, răspunsuri la obiecțiuni, interogatoriile formulate pentru a fi administrate persoanelor fizice, etc.), se impune pe lângă stabilirea, prin ordin de serviciu, a atribuțiilor grefierilor arhivari, grefierilor de ședință, judecătorilor, în legătură cu primirea unor astfel de documente, înaintarea către judecătorul cauzei pentru a dispune măsurile ce se impun și se poate dispune între termene și o activitate de supraveghere și control, pentru ca măsurile astfel dispuse să se aplice efectiv și eficient.

Art.9 – Sesizarea Direcției Legislație, Documentare și Contencios din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, în vederea analizării și a emiterii unui punct de vedere cu privire la completările dispozițiilor din Codul de procedură penală și din Regulament propuse în Raportul de control privind Judecătoria Oradea, în sensul completării dispozițiilor cuprinse în: art. 314 alin.1 și 2 din Codul de procedură penală (art. 364 alin. 1-5 din noul Cod de procedură penală, adoptat prin Legea nr.135/2010), art. 375 alin. 3 Cod procedură penală (art. 420 alin. 2 din noul Cod de procedură penală), art. 385¹¹ Cod procedură penală, art. 392 alin.2 Cod procedură penală (art. 432 alin. 3 din noul Cod de procedură penală), cu un nou alineat, în care să se prevadă că „Prin excepție, judecarea cauzei poate avea loc și în lipsa deținutului sau inculpatului arestat în situația în care, deși instanța a efectuat toate demersurile legale, din motive obiective, nu s-a putut asigura prezența acestuia. În cazul în care instanța hotărăște că judecata poate avea loc și în lipsa inculpatului privat de libertate, va dispune comunicarea către acesta a tuturor actelor de procedură”.

Art.10 – Sesizarea Comisei nr. 2 „Eficientizarea activității CSM și a instituțiilor coordonate; Parteneriatul cu instituțiile interne și societatea civilă”, din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, pentru a se pronunța asupra oportunității specializării și delegării unor judecători de la curțile de apel, în domeniul cooperării judiciare internaționale în materie penală, în sensul arătat în Raportul de control privind Judecătoria Oradea.

Art.11 – Sesizarea Ministrului Justiției pentru efectuarea demersurilor necesare în vederea suplimentării numărului experților din cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice și al Laboratoarelor interjudețene de expertiză criminalistică (Oradea), cu precădere a celor specializați în expertiza accidentelor de trafic rutier.

Art.12 – Se impune ocuparea postului de judecător care a devenit vacant începând cu data de 01.01.2012, la Judecătoria Zărnești, precum și analizarea posibilității delegării de către președintele Curții de Apel Brașov a unui judecător, de la altă instanță arondată curții de apel, pe postul temporar vacant.

Art.13 – Includerea ca obiectiv prioritar a menținerii unei scheme de personal complete la Judecătoria Zărnești de către conducerile tribunalului și curții de apel, cu luarea în considerare la emiterea avizelor prevăzute de regulament pentru transferul, delegarea sau detașarea judecătorilor a situației instanței, atât din punctul de vedere al vechimii judecătorilor, cât și a indicatorilor statistici ce reflectă activitatea instanței. De asemenea Secția a apreciat că se impune sesizarea Direcției legislație, documentare și contencios, pentru a analiza oportunitatea modificării dispozițiilor Legii nr. 303/2004, privind statutul judecătorilor și procurorilor, în ceea ce privește vechimea necesară pentru promovarea în funcția de judecător la o instanță ierarhic superioară.

Art.14 – Continuarea demersurilor de către conducerea Tribunalului Brașov pentru finalizarea noului sediu al Judecătoriei Zărnești.

Art.15 – Continuarea organizării de către conducerile instanțelor a unor întâlniri cu reprezentanții Biroului Local de Expertize Tehnice și Contabile de pe lângă Tribunalul Brașov și experți judiciari în vederea discutării problemelor identificate în practică cu privire la efectuarea expertizelor de specialitate, cu atât mai mult cu cât, începând cu luna aprilie 2011 au fost numiți în profesie mai mulți experți.

Art.16 – Instituirea măsurilor necesare pentru îmbunătățirea managementului de caz de către fiecare judecător, prin organizarea eficientă a timpului alocat studiului dosarelor pe baza unor fișe (pentru dosarele care au făcut obiectul controlului tematic) potrivit modelului comunicat de către conducerile Curților de Apel Brașov, Constanța și Oradea.

Art.17 – Analizarea oportunității efectuării demersurilor necesare pentru suplimentarea numărului de posturi de judecător în schema de personal a Judecătoriei Brașov și a finanțării acestora pentru a se putea ocupa efectiv posturile respective, având în vedere faptul că volumul de activitate al instanței a crescut constant în ultimii 3 ani (înregistrându-se în fiecare an un număr tot mai mare de cauze nou intrate).

Art.18 – Adoptarea unor măsuri la nivelul instanței care să permită alocarea unor termene scurte la înregistrarea și repartizarea unor cauze cu o vechime mare (pentru soluționarea căilor de atac sau în rejudicare).

Art.19 – Recomandă Inspecției Judiciare să efectueze anonimizarea numelor judecătorilor de la instanțele la care se efectuează verificări și să se utilizeze în cuprinsul rapoartelor Inspecției Judiciare sintagma „cauze subiective” și nu „cauze imputabile”.

Art.20 - Prezenta hotărâre se comunică Inspecției Judiciare, pentru a fi pusă în aplicare, conform legii.

Data în București, la data de 7 februarie 2012

Președinte,

Judecător Alina Nicoleta GHICA

